

Tutkimus kansanrunojen esittämistavoista.

ELSA ENÄJÄRVI-HAAVIO: **Pankame käsi kätehen.** Suomalaisten kansanrunojen esittämistavoista. WSOY. Porvoo—Helsinki 1949. 216 s.

Nykysuomalaisen tajunnassa *kansanruno* alkaa olla yhä ahtaammin 'kirjallisuutta': eripituisia rivejä Kalevalan kansien välissä, Suomen Kansan Vanhoiksi Runoiksi säilöttyä painotekstiä, kymmeniä hyllymetrejä SKS:n kansanrunousarkiston 'kaikkein pyhimmässä'.

Dos. ENÄJÄRVI-HAAVION uusi teos on eloisa ja tehokas vastalause tätä käsitystapaa vastaan. Kansanruno ei ole pelkkää 'tekstiä', sen elämään on kuulunut myös esittämisen muoto: laulanta, säestys, liikunta, seremonialliset kehykset, vieläpä tietty esittämisen tarkoituksiperä. Niistä irtireväistynä 'teksti' ei ole pohjiaan myöten ymmärrettävissä.

Kansanrunojen laulantaan liittyvä liikunta ja laulajien asennot ovat esiteltävän tutkielman pääkohteina. Laajaa kansainvälistä vertailuaineis-

toa käyttellen tekijä vertailee eri kansojen, eri runoalueiden, eri sukupuolten, eri runolaatujen ja eri tilaisuuksiin liittyvien runojen laulantatapoja ja toteaa niiden vaihtelussa ilmenevät säännönmukaisuudet. Suomessa on Enäjärvi-Haavion mukaan miesten vallitsevana laulutapana ollut verkkaaisesti huojuva kaksinlaulanta, kun taas piirissä, ketjussa, rivissä tai kulkueessa liikehtivä ryhmälaulanta kuoroineen ja esilaulajineen on sekä meillä että yleisesti muuallakin ollut naisten laulantatapa.

Sensaatiomaisinta Enäjärvi-Haavion teoksessa on väite, että lukematomien kuvien ja kuvausten kanonisoima, väkikapulan vetoa muistuttava kaksinlaulannan asento on pelkkä 'myytti'.¹ Ongelman käsittely on vaatinut satakunnan sivua eli lähes puolet koko teoksen alasta. Tekijän ansioksi on luettava, että hän tarkoin esittelee myös teoriaansa vastaan puhuvan aineiston. Kaksinlaulajat ovat hänen mukaansa todellisuudessa istuneet tavallisesti rinnakkain, toinen käsipari yhdessä, toinen vapaana juoma-astian kallisteluun. Teoria on harvinaisen 'jännittävästi' kehitelty ja nojaa nähdäkseni vankkaan tosiasia-aineistoon. Tyylin keveys ja asian painavuus eivät helposti suostu toistensa liittolaisiksi; tässä suhteessa on miehisillä kollegoilla paljon oppimista dos. Enäjärvi-Haavion kynän jäljistä.

Paljon puheenaihetta on antanut dos. A. O. VÄISÄSEN v. 1948 julkaiseman tutkielman »Kalevalanmitallisten runojen esitystavat» ja nyt esiteltävän teoksen suhde. Kyseessä on saman tieteellisen kysymyksenasettelun ja osaksi saman oivallussarjan kaksi 'redaktiota'. Seuratessa 'lainautumissunnasta' käytyä keskustelua johtuu kysymään, eikö tieteellisellä kunniatuomioistuimella meidänkin oloissamme voisi olla ilmaa puhdistava vaikutus.

Matti Kuusi.

¹ Alfred Rosenbergin kuuluisa teos »Der Mythos des XX Jahrhunderts» innoitti aikanaan kommunistit meillä ja muualla omaksumaan sanastoonsa *myytin* 'väärä-uskoisen vastustajan opinkappaleen' merkityksessä. Politikasta *myytti* on nyt loikannut takaisin alkulähteilleen: folkloristiseen terminologiaan. Sanan inflaatiokehitystä lienee turha vastustella — pian voitaneen jokaista pientä harmitonta harhauskomusta nimittää 'myytiksi'! — Muita pikkuhuomautuksia: sivulla 95 on Homasen Ohvon kuva esitelty Ontrei Malisena; *kalevalamittaisen* runon asemesta tekijä viljelee 'kalevalanmitallista' ja väittää Inkerin laulajaneitojen joikauksia ja loiloituksia *onomatopieettisik. i.*